

Zabrze na dawnej fotografii

4

Kończyce
Makoszowy
Pawłów

album

Bernard Szczech

Muzeum Miejskie w Zabrzu
Związek Górnośląski koło w Zabrzu

**Zabrze
na dawnej fotografii**

(Kończyce, Makoszowy, Pawłów)

Zabrze 1993

To już ostatni z serii czterech albumów, które oddajemy w Państwa ręce, chcąc przybliżyć wszystkim zatrzymany w kadrze obiektywu obraz minionych dni osad wchodzących w skład naszego miasta. Cykl albumów poprzedzony został wydaniem katalogu "Zabrze na dawnej fotografii i pocztówce" w opracowaniu Piotra Hnatyszyna, który przedstawił ówczesny stan zbiorów fotograficznych Muzeum Miejskiego w Zabrzu oraz Archiwum Państwowego w Gliwicach. Jego zasługą jest opracowanie wielu dziesiątek nieopisanych fotografii, szczególnie ze zbiorów archiwalnych.

Tom pierwszy albumu "Zabrze na dawnej fotografii" ukazał się w przeddzień Świąt Bożego Narodzenia 1991 roku i zawierał kilkadziesiąt widoków centrum naszego miasta czyli dawnych osad: Stare Zabrze, Małe Zabrze i Wieś Doroty. Tom drugi obejmował Biskupice, Maciejów i Zabrze, czyli te dzielnice, które weszły w skład miasta w 1927 roku. W tomie trzecim znalazły się widoki północnych dzielnic włączonych w skład miasta w 1951 roku: Grzybowic, Mikulczyc i Rokitnicy, które należały wcześniej do powiatu bytomskiego. Reforma administracyjna 1951 roku powiększyła obszar miasta także o tereny leżące na południe od Czarnawki: Kończyce, Makoszowy i Pawłów znalazły się więc w tomie czwartym, kończącym cykl wydawniczy.

Mam pełną świadomość, że zaproponowany Państwu cykl nie przedstawia pełnego obrazu miasta nie tylko pod względem architektonicznym czy topograficznym. Brakuje w tym obrazie czynnika najbardziej istotnego czyli człowieka. Być może, że znajdują się moi, którzy wspomogą nasz skromny, muzealny fundusz wydawniczy aby światło dzienne ujrzały fotografie przedstawiające życie codzienne naszych przodków, co w skromnym zakresie zostało pokazane w powyższym wydawnictwie. Kończąc, chciałbym podziękować wszystkim tym, którzy bezinteresownie pomogli w wydaniu tychże albumów. Tym, którzy użyczyli swych bezcennych pamiątek rodzinnych, tłumaczom a szczególnie miejscowemu biznesowi, który poprzez zamieszczenie reklam wspomógł finansową stronę wydawnictwa.

Na Małym Zabrzu w maju 1993 roku.

Bernard Szczech

Dies ist nun schon der letzte Band der Albenserie, in welcher wir Sie mit dem in der Vergangenheit aufgenommenen Bild aller Ansiedlungen unserer Stadt vertraut machen wollten. Als Einleitung in diese Reihe erschien der Katalog "Zabrze auf alten Aufnahmen und Postkarten" unter Bearbeitung von Piotr Hnatyszyn, in dem er den aktuellen Bestand der Fotosammlungen des Städtischen Museums in Zabrze und des Staatlichen Archivs in Gliwice (Gleiwitz) präsentiert. Ihm zu verdanken haben wir auch die Bearbeitung vieler unbenannter Aufnahmen, vor allem aus dem Archivbestand.

Der erste Band der Albenserie "Zabrze auf alten Aufnahmen" ist vor Weihnachten 1991 herausgegeben worden und enthielt einige zehn Ansichten unserer Stadtmitte, d.h. der ehemaligen Ansiedlungen: Stare Zabrze (Alt-Zabrze), Małe Zabrze (Klein Zabrze) und Dorota (Dorotheendorf). Der zweite Band umfaßte Biskupice (Biskupitz), Maciejów (Mathesdorf) und Zaborze – die Stadtteile, welche 1927 der Stadt angeschlossen wurden. Der dritte Band enthielt Ansichten der nördlichen Stadtteile: Grzybowice (Grzybowitz / Pilzendorf), Mikulczyce (Mikultschütz / Klausberg) und Rokitnica (Rokittnitz / Martinau), welche früher zum Kreis Bytom (Beuthen) gehörten und erst 1951 in die Stadt Zabrze eingliedert wurden.

Die 1951 durchgeführte Verwaltungsreform erweiterte die Stadtfläche auch noch um die südlich des Scharnafka Bachs gelegenen Gebiete: Kończyce (Kunzendorf), Makoszowy (Makoschau) und Pawłów (Paulsdorf). Diese Stadtteile also sind das Thema des vierten Bandes mit welchem wir unseren Verlagszyklus abschließen.

Ich bin mir bewußt daß die Ihnen in dieser Serie präsentierte Darstellung unserer Stadt recht unvollkommen erscheint, sowohl in architektonischer wie auch in topographischer Hinsicht. Es fehlt nämlich der wesentlichste Faktor – der Mensch und seine Lebensweise. Im Moment hat unser Museum nicht die nötigen Mittel um die Kosten der Herausgabe einer neue Serie zum Thema: "der Alltag unserer Vorfahren" zu tragen. Vielleicht gelingt es uns aber doch mit Hilfe von Sponsoren die Bestände auch dieser alten Fotografien und Postkarten der Öffentlichkeit zu präsentieren.

Zum Schluß möchte ich meiner Dankbarkeit Ausdruck geben gegenüber allen die meistens ganz unentgeltlich bei der Veröffentlichung dieses Werkes mitgeholfen haben, denen also, die ihre oft unschätzbaren Familienandenken zu Verfügung gestellt haben, den Übersetzern und auch den Firmen, welche durch ihre uns anvertrauten Werbungsannoncen unsere Verlagsfinanzen wesentlich unterstützten.

Małe Zabrze (Klein Zabrze) im Mai 1993

Bernard Szczech

"*Niemecz, marek, polak, karczmarz matusz, matiey, nykel, mlynarz*", to imienny wykaz najstarszych znanych nam mieszkańców terenów naszego miasta położonych na południe od Czarnawki. Powyższy zapis pochodzi z odnalezionego i opublikowanego przeze mnie "Urbarza wolnych chłopów ziemi bytomskiej", datowanego na rok 1498. Dokument ten, przechowywany w Archiwum Państwowym w Bytomiu, jest najstarszym aktem wzmiankującym Makoszowy (Makosso- wy), tym cenniejszy bo przesuwający pochodzenie tej osady z wieku XVI na wiek XV. Jak wynika z powyższej, lakonicznej informacji, Makoszowy końca średniowiecza, posiadały młyn i karczmę. Istniał także folwark znany z późniejszych zapisów w dokumentach, natomiast najbliższy kościół znajdował się w Przyszowicach, wsi podobnie jak Makoszowy podległej jurysdykcji biskupów wrocławskich. Obszar pomiędzy Czarnawką a Kłodnicą, leżący na wschód od Makoszów, stanowił bezludny teren wchodzący w skład parafii bielszowickiej, pod względem politycznym podobnie jak Makoszowy przynależny księstwu bytomskiemu (od 1743 roku wchodzący w skład powiatu bytomskiego, 1873–1922 w składzie powiatu Zabrze).

Edykt króla pruskiego z 28 sierpnia 1773 roku spowodował szereg zmian w krajobrazie okolic Zabrza. Ówcześni właściciele Zabrza, Makoszów i okolic, Maciej Wilczek wraz z żoną Dorotą von Kuffka założyli szereg nowych osad, które po latach weszły w skład miasta Zabrze. Pierwszą z osad był Pawłów. 7 marca 1773 roku Wilczkowie uzyskali zgodę na rozpoczęcie budowy osady jesienią tegoż roku. Pierwszymi mieszkańcami byli pochodzący : z Bielszowic Janek Kyta i Janek Kratochwil, z księstwa cieszyńskiego Urban Noglik i Franciszek Gawłowski, z za Brynicy Kazimierz Dobrzyński i Matus Białas oraz pochodzący z Vestenberg Jerzy Braun. W 1776 roku Wilczkowie rozpoczęli budowę nowej osady o tej samej nazwie, która od 1780 roku nosiła nazwę Pawłów Górny celem odróżnienia od wcześniej powstałego Pawłowa Dolnego. W 1830 roku obydwie miejscowości zostały połączone w jedną, noszącą wspólną nazwę Pawłów.

W 1777 roku Wilczkowie zbudowali ostatnią z szeregu założonych przez siebie osad nazwaną Kuntzendorf. W początkach XX wieku przejściowo, nieurzędowo nazywana była Kunatowem a od 1922 roku, dzięki miejscowemu historykowi ks. Józefowi Knosale (Knosała, Knosalla) osada Kuntzendorf uzyskała nową urzędową nazwę – Kończyce. W 1780 roku Kończyce zamieszkiwało 14 rodzin w większości pochodzących z sąsiednich Bielszowic. Pierwszym dzieckiem które przyszło na świat w Kończycach był Jan syn Franciszka Sikory i Marjanny Nowak, narodzony 6 maja 1778 roku o godz. 12.00.

Dziewiętnastowieczny boom gospodarczy jaki ogarnął Górny Śląsk ominął Kończyce, Makoszowy i Pawłów. W 1830 roku powstała w Kończycach kuźnica żelaza, przez co wioskę przez

pewien czas nazywano Kuźnicą. Około 1850 roku we wsi powstała kopalnia "Double-Zero" oraz kopalnia rudy żelaza "Królowa Elżbieta". W sąsiednim Pawłowie w 1845 roku uruchomiono "kopalnię" gliny o powierzchni 3 mórg. Wspomniane zakłady nie miały jednak większego znaczenia dla gmin. Większość mieszkańców musiała szukać pracy w sąsiednim Zabrze czy Zaborzu, pozostali zajmowali się uprawą niezdegradowanej jeszcze przez przemysł ziemi. W latach 1900-1906 zbudowano na terenie Makoszów szyby wydobywcze "Delbrück" (obecna KWK Makoszowy) co przyczyniło się do rozwoju sąsiednich miejscowości, szczególnie Makoszów i Kończyc.

Powstania śląskie (1919-21) doprowadziły w konsekwencji do podziału Górnego Śląska. W połowie 1922 roku powiat zabrski przecięła granica, a mała rzeczka Czarnawka urosła do znaczenia rzeki granicznej. Ludność południowej części powiatu odcięta została od swych dotychczasowych miejsc pracy. Okres międzywojenny przyniósł gminom szereg inwestycji publicznych. Wzniesiono nowoczesne szkoły w Kończycach i Pawłowie. Zbudowano budynki dla potrzeb Gmin, Policji województwa śląskiego. W Pawłowie, w miejsce zaadaptowanej na kościół w 1918 roku oberży, w końcu lat dwudziestych postawiono nowy kościół św. Pawła, natomiast w Kończycach do celów religijnych adaptowano pomieszczenia restauracji. W 1951 roku, w trakcie przeprowadzonej reorganizacji administracji, Kończyce, Makoszowy i Pawłów włączono w skład organizmu miejskiego Zabrze. Intensywna eksploatacja bogactwa tej ziemi jakim jest węgiel przyczynia się do powolnej zagłady tego uroczego zakątka naszej Małej Ojczyzny.

"Niemeetz, marek, polak, karczmarz matusz, matiey, nykel, mlynarz" – dies ist das älteste Namenregister unserer Stadtbewohner südlich des Scharnafka-Bachs. Die oben erwähnte Aufzeichnung stammt aus dem 1498 datierten „Urbarium der freien Bauer von Beuthen“ (Urbarz wolnych chłopów ziemi bytomskiej) welchen ich aufgefunden und veröffentlicht habe. Dieses Dokument, aufbewahrt im Staatlichen Archiv in Beuthen (Bytom) ist auch die älteste Urkunde welche Makoschau (Makossowoy) erwähnt und aus welcher zu ersehen ist daß diese Ansiedlung schon aus dem XV. Jahrhundert stammt. Aus der erwähnten, so kurzen Information kann man aber schließen daß es in Makoschau gegen Ende des Mittelalters eine Schenke und eine Mühle gab. Auch einen Gutshof vermerken spätere Akteneintragungen. Die nächstgelegene Kirche aber gab es erst in Preiswitz, welches ebenfalls der Jurisdiktion Breslauer Bischöfe untertan war. Das Gebiet zwischen dem Czarnawka (Scharnafka-Bach) und der Klodnitz, östlich von Makoschau war unbewohntes Gelände der Bielschowitzter Pfarre zugehörend und ebenso wie Makoschau dem Fürstentum Beuthen (von 1743 zum Kreis Beuthen, 1873–1922 dem Kreis Zabrze angehörend).

Der am 28. August 1773 bekanntgegebene Erlaß des Königs von Preußen führte zu zahlreichen landschaftlichen Veränderungen der Umgebung von Zabrze. Der damalige Besitzer von Zabrze, Makoschau und Umgebung – Matthias Wilczek und seine Frau Dorothea von Kuffka gründeten eine Reihe neuer Siedlungen, welche nach Jahren an Zabrze angeschlossen wurden.

Paulsdorf war die erste Ansiedlung. Nachdem die Wilczeks am 7. März 1773 das Baurecht erhielten, konnten schon im Herbst die Bauarbeiten begonnen werden. Die ersten Bewohner des neuen Ortes waren: Janek Kyta und Janek Kratochwil aus Bielschowitz, Urban Noglik und Franciszek Gawłowski aus dem Fürstentum Teschen, Kazimierz Dobrzyński und Matus Białas von jenseits der Brinitza und Jerzy Braun aus Vestenberg. Schon 1776 begannen die Bauarbeiten am Ober-Paulsdorf (ab 1780 so benannt als Gegensatz zum früher erbauten Nieder-Paulsdorf). Im Jahr 1830 sind die beiden Ortschaften in ein Paulsdorf vereinigt worden.

Den Namen Kunzendorf erhielt die Siedlung, welche 1777 durch die Familie Wilczek gegründet und erbaut wurde. Diese Siedlung hat man in den ersten Jahren des XX. Jahrhunderts inoffiziell und erbaut wurde. Diese Siedlung hat man in den ersten Jahren des XX. Jahrhunderts inoffiziell Kunatow genannt. Dank dem einheimischen Historiker Kaplan Joseph Knosala (Knosala, Knosalla) lautet seit 1922 der neue offizielle Namen der Siedlung Kończyce. Im Jahre 1780 war die Siedlung von 14 meist aus Bielschowitz stammenden Familien bewohnt. Das erste Kind welches hier zu Welt kam, war der am 6. Mai 1778 um 12.00 Uhr geborene Jan, Sohn des Franziskus Sikora und Marianna Nowak. Der wirtschaftliche Aufstieg der im XIX. Jahrhundert auf dem Gebiet von Oberschlesien zu Ausdruck gekommen ist, ist in den Siedlungen Kunzendorf, Makoschau und Paulsdorf nicht bemerkbar geworden. In Kunzendorf hat man um 1830 einen Eisenhammer (Eisenhüttenwerk) erbaut und das war auch der Anlaß um der Siedlung im Volksmund den Namen Eisenhammer zu geben. Gegen 1850 entstand in dem Ort auch eine Grube "Double-Zero" benannt und die "Königin Elisabeth" – Eisenerzgrube. In dem benachbarten Paulsdorf hat man 1845 auf einer Fläche von 3 Morgen mit der Lehmgewinnung begonnen. All die Betriebe waren aber für die Einwohner dieser Siedlungen ohne größere Bedeutung. Die meisten suchten deshalb Beschäftigung in Zabrze oder Zaborze, andere lebten vom Ackerbau auf dem damals noch von der Industrie verschonten Boden. Der Bau der Förderschächte "Delbrück" (jetzt KWK Makoszowy) in Makoschau in den Jahren 1900–1906 hat wesentlich zur Entwicklung der Ortschaften Makoschau und Kunzendorf beigetragen.

Die oberschlesischen Aufstände 1919–21 haben wesentlich zur Spaltung von Oberschlesien beigetragen. Der Kreis Zabrze (Hindenburg) wurde 1922 durch eine Grenze in zwei Teile

getrennt, wobei der bisher unbedeutende Scharnafka-Bach die Range eines Grenzflusses erhielt. Die Bevölkerung der südlichen Kreisteile hat auf diese Weise ihre bisherigen Arbeitsplätze verloren. In den Gemeinden Kończyce (Kunzendorf) und Pawłów (Paulsdorf) wurden in der Zeit von 1922 bis 1939 mehrere öffentliche Gebäude erbaut, die den neuen polnischen Behörden und der Polizei dienten. Auch wurden in beiden neue Schulen erbaut. In Pawłów (Paulsdorf) hat man an Stelle einer 1918 aus einer Gaststätte adaptierten Kirche, eine neue errichtet, die seit Ende der zwanziger Jahre als St.Paulskirche besteht. In Kończyce (Kunzendorf) dagegen wurde eine Gaststätte für kirchliche Zwecke adaptiert.

Die 1951 durchgeführte Verwaltungsreform hat die drei Ortschaften Kończyce, Pawłów und Makoszowy and die Stadt Zabrze angeschlossen. Leider führt die intensive Ausbeutung der Bodenschätze, vor allem der Kohle auf diesem Gebiet unvermeidlich zur langsamen Vernichtung dieses reizenden Winkels unsere kleinen Heimat.

album

1 Czarnawka (~ 1914)
| Scharnafka Bach (~ 1914)

2 Kończyce – Budynek Szkoły Podstawowej z 1875 r. (~ 1935)
Kunzendorf O/S – Volksschule aus 1875. (~ 1935)

3 Kończyce – Budynek Szkoły Podstawowej z 1901 r. (~ 1935)
Kunzendorf O/S – Volksschule. Baujahr 1901 (~ 1935)

4 Kończyce – Budynek Szkoły Podstawowej z lat 1929–1934 według projektu Tadeusza Michejdy z Katowic (1935)

† Kunzendorf O/S – Volksschule. Baujahre 1929–1934. (1935)

Kończyce

- Budynek dawnego „Ratusza – Gminy” (1939/40)
- Budynek Policji (1939/40)
- Rathaus (1939/40)
- Polizeigebäude (1939/40)

6

- Kończyce
- Kominy niestnielającej cegielni (1935)
- Droga do Zabrze. Po prawej zabudowania Starowicza. (1939/40)
- Ziegeleri (1935)
- Straße nach Zabrze (Hindenburg O/S) (1939/40)

Kończyce

- Nielitnielacy sklep Majnusa przy ob. ul. Paderewskiego. (1939/40)
- Ul. Paderewskiego. Zabudowania Widawskiego i Kulpy. (1939/40)

7 Kunzendorf

- Majnusz Laden (heute Paderewski-Straße) (1939/40)
- Häuser von Widawski und Kulpa (heute Paderewski-Straße) (1939/40)

8 Kończyce – Wnętrze sklepu Nieradzika (~ 1920)
8 Kunzendorf O/S – Im Nieradzik Geschäft. (~ 1920)

9 Kończyce – Dawna Wilczka. Obecnie ul. Konrada Sitki (1939/40)
Kunzendorf O/S – Wilczek-Straße (heute Konrad Sitko-Straße) (1939/40)

Kończyce

- Dawna Wilczka. Obecnie ul. Konrada Sitki (1939/40)
- „U Foltina” obecnie: „Bar pod lasem” przy ul. Paderewskiego (po 1939 r. „Tichauer Bierstuben”); (1939/40)
- Kunzendorf O/S
- Wilczek-Strasse (heute Konrad Sitko-Strasse) (1939/40)
- Alte „Tichauer Bierstuben” (1939/40)

Konieczne

- ul. Górnicza / Delbrückstraße / Beskidzka (1939/40)
- ul. Górnicza / Delbrückstraße / Beskidzka (1939/40)
- Górnicza-Strasse / Delbrückstraße / Beskidzka-Strasse (1939/40)
- Górnicza-Strasse / Delbrückstraße / Beskidzka-Strasse (1939/40)

- ul. Górnicza / Delbrückstraße / Beskidzka (1939/40)
- ul. Olsztynska (1939/40)
- Górnicza-Strasse / Delbrückstraße / Beskidzka-Strasse (1939/40)
- Olsztynska-Strasse (1939/40)

- Stara Kolonia (1939/40)
- Stara Kolonia (1939/40)
- Kunzendorf O/S • Alte Kolonie (1939/40)
- Alte Kolonie (1939/40)

14
Kończyce
● Nowa Kolonia (1939/40)
● Nowa Kolonia (1939/40)
● Neue Kolonie (1939/40)
● Neue Kolonie (1939/40)

Makoszowy

- Budynek Szkoły Podstawowej (1939/40)
- Restauracja Kontnego (1939/40)
- Volksschule (1939/40)
- Kontry's Gaststätte (1939/40)

19 Makoszowy – Restauracja Emila Saager (przed 1914)
Makoschau O/S – Restaurant zum Schweizerhäuschen (vor 1914)

VI 608

Makoszowy

- Budynek Restauracji F. Wagnera (1911)
- Restauracja ogrodowa (1911)

Makoschau O/S

- F. Wagners Gasthaus. (1911)
- Restauration und Garten-Etablissement (1911)

23 Makoszowy – Kopalnia „Delbrück” (KWK „Makoszowy”) (1935)
Makoschau O/S – Delbrückschachte (heute „Makoszowy”) (1935)

25 Makoszowy – Koksownia (1935)
Makoschau O/S – Delbrückschachte-Koksanstalt. (1935)

26 Makoszowy – Koksownia Makoszowy (1935)
Makoschau O/S – Delbrückschachte – Koksanstalt (1935)

v. 506

Dom towarowy Pigula

Kościół

PAWLÓW

Pawłów

- Dom towarowy Pigulów
- Kościół św. Pawła
- Posterunek policji
- Budynek nowej szkoły (przed 1939)
- Warenhaus Piguta
- St.Pauls-Kirche
- Polizeigebäude
- Volksschule (vor 1939)

Pawłów – Budowa Kościoła św. Pawła. W głębi obecna ul. W. Sikorskiego z budynkiem
byłej Policji województwa śląskiego (po lewej) i zabudowania Szelesty (po prawej).
Na fundamentach stoją m.in. Teodor Kania i ks. Emil Mende. (1929)

37 Pawłów – Dawna ul. Bismarcka. Obecnie W. Sikorskiego. (~ 1905)
Paulsdorf O/S – Bismarckstraße (W. Sikorski-Straße) (~ 1905)

43 Pawłów – Restauracja Leonarda Madlocha i Kinoteatr „Pauli” („Saturn”). (1939/1940)
Paulsdorf O/S – „Gaststätte” und Kinotheater „Pauli” („Saturn”) von Leonhard Madloch.
(1939/1940)

Okręgowe Przedsiębiorstwo Przemysłu Zbożowo-Młynarskiego "PZZ"

w Zabrzu

41-801 Zabrze, ul. Wolności 276

Tel. 71-20-71 • Telex 036476 • Fax 71-36-54

Zaprasza

Na zakupy hurtowe i detaliczne przetworów zbożowych workowanych i w opakowaniach jednostkowych do swoich zakładów produkcyjnych na terenie wojew. katowickiego zlokalizowanych w Będzinie, Gliwicach, Miłkowie, Pszczynie, Raciborzu, Tarnowskich Górach, Wodzisławiu Śl. Tychach, Zabrzu i Żorach.

Produkujemy i oferujemy do sprzedaży w tych zakładach:

- Mąki żytnie produkcyjne,
- Mąki pszenne produkcyjne i rynkowe w pełnym asortymencie
- Kasze: manna i jęczmienne – mazurska i pęczak kujawski
- Otręby żytnie, pszenne i jęczmienne

Na terenie Zabrza zapraszamy do zakładów produkcyjnych i oferujących do sprzedaży:

Młyn Zabrze

ul. Wolności 317

telef. 71-06-75, 71-06-44

- mąki pszenne produkcyjne,
rynkowe, w tym paczkowane
- kaszę mannę
- otręby pszenne

Młyn Zabrze-Biskupice

ul. Bytomska 1

telef. 71-35-83

- mąki pszenne produkcyjne
- otręby pszenne

Prowadzimy skup żyta, pszenicy i jęczmienia

Stałym odbiorcom przetworów stwarzamy dogodnie warunki płatności i udzielamy bonifikaty.

Szczegółowych informacji udziela:

Dział Produkcyjno-Handlowy, tel. 71-03-22

Zapraszamy na zakupy

ZAKŁAD ENERGETYCZNY W GLIWICACH PROONUJE USŁUGI FIRM DZIAŁAJĄCYCH POD JEGO PATRONATEM

BEZEG

POLSKO AUSTRIACKA HANDLOWO
TECHNICZNA SPÓŁKA Z O. O.
44-100 GLIWICE ul. BARLICKIEGO 2
tel. (32) 375710, 375712
fax 375711, regon: 271216490

I Ty możesz zabezpieczyć swoją instalację elektryczną i siebie przed porażeniem i pożarem – stosuj wyłączniki przeciwporażeniowe.

Proponujemy Tobie jedną z najlepszych światowych firm **SCHRACK COMPONENTS**.

Pamiętaj również o zabezpieczeniu swoich urządzeń przed przepięciami i wylądowaniami atmosferycznymi – eliminator przepięć **EP-1** daje gwarancję 100%.

Nowoczesność w Twoim domu zapewnia Tobie firma **WAGO** – korzystaj z uniwersalnych zacisków tej firmy.

Wszystko to możesz otrzymać w naszych sklepach firmowych:

Gliwice, ul. Zwycięstwa 48 tel. 37-57-12

**Pszczyna, ul. Męczenników Oświęcimskich 4
tel. 30-11 w. 291**

Ponadto oferujemy w dużym wyborze:

- sprzęt AGD znanych i cenionych firm krajowych i zagranicznych **ZELMER, PHILIPS, TEFAL, MOULINEIX**,
- energooszczędny sprzęt grzewczy **SELFA, DIMPLEX**.

M E D E N

Spółka z o. o.

ul. Zabrska 6 44-100 Gliwice
Rejestracja 8⁰⁰-14⁰⁰ (37-56-33)
Prezes 8⁰⁰-10⁰⁰ (37-56-30)

Regon: 271432554

Telefax: 31-96-42

Konto bankowe: BSK III 353496-136

ME-IP profilaktyka indywidualna i zbiorowa dla pracowników i zakładów pracy ! Licencjonowani Lekarze medycyny pracy !!
Badania: wstępne, okresowe, kontrolne, celowane.
Badania kadry kierowniczej. Badania pracowników dużego ryzyka zawodowego. Badania kierowców. Kontrakty z pracodawcami !!!
- ciągła opieka profilaktyczno - lecznicza.

ME-D Diagnostyka. Laboratoryjna, kardiologiczna, ultrasonograficzna. Aparatura medyczna najnowszej generacji, produkcji krajowej i zagranicznej.

ME-L Leczenie. W zakresie chorób wewnętrznych, okulistyki, neurologii, laryngologii, stomatologii.

ME-R Rehabilitacja. Nowoczesne zabiegi, magnetoterapia, laseroterapia, ultradźwięki i inne zabiegi klasyczne.

M - medycyna

E - etyka

D - dobro

E - energia

N - natura

Zadzwoń - 37-56-33 godz. 8⁰⁰ - 15⁰⁰

**Przybądź - Gliwice, Zabrska 6
wejście od ul. Jagiellońskiej**

Oceń Zdrowie - dobro Twoje

Zdrowie - dobro Nasze

Kawiarnia
pod
Gronem

ul. Dworcowa 5
41-800 Zabrze
☎ 71-25-42

Serdecznie zapraszamy !

Życzymy miłego pobytu
w naszej kawiarni

Polecamy
Ciasta i desery
własnej produkcji

ZABRZAŃSKA FABRYKA MASZYN GÓRNICZYCH "POWEN"

Przedsiębiorstwo Państwowe
ul. Wolności 318, 41 - 800 Zabrze

tel 714031/38 tlx 036482 fax 711670

PBK II 0/ ZABRZE 372615-521 • PKP Zabrze - bocznica wt.

Produktionsprogramm:

- Kreiselpumpen
- Eintauchkreiselpumpen
- Speisungsagregaten für mechanisierter Strebautbauen
- elektrische und pneumatische Luttenlüfter
- radiale und axiale Lüfter für Hauptwetterführung
- Drahtsiebe, Bogensiebe, Siebe für Zentrifugen

In der Herstellung dieser Einrichtungen haben wir grosse Erfahrungen. Wir verfügen über hochqualifizierte Ingenieure und Techniker, deren Aufgabe es ist, die neusten Lösungen in Bereich der Konstruktion und Technologie zu erarbeiten und die Fertigung einzuführen.

Unsere Erzeugnisse sind sogleich in Polen, wie auch am Internationalen Markt bekannt und geschätzt.

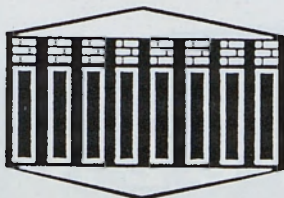
Produkuje:

- pompy wirowe
- pompy wirowe zatapialne
- agregaty zasilające do hydraulicznych obudów górniczych
- wentylatory lutnicze
- wentylatory promieniowe i osiowe do głównego przewietrzania kopalń
- sita

Zdobyliśmy duże doświadczenie w produkcji urządzeń dla górnictwa i innych działów gospodarki.

Dysponujemy wyspecjalizowaną kadrą inżyniersko - techniczną i kadrą dobrych fachowców w produkcji.

Nasze wyroby są znane i cenione w kraju oraz na rynkach zagranicznych.

KOMBINAT KOKSOCHEMICZNY "ZABRZE"

41-800 Zabrze • ul. Pawliczka 1

tel. 711 231, 715 251 • fax 718 207 • tlx 036492

**Firma z długoletnimi tradycjami i doświadczeniem.
Producent koksu przemysłowego i przemysłowo-opałowego
oraz węglpochodnych o najwyższych parametrach jakościowych
spełniających oczekiwania naszych klientów,
w tym także ostre warunki ochrony środowiska.**

OFERUJEMY: koks przemysłowy i przemysłowo-opałowy w asortymentach:

GRUBY • ORZECH • GROSZEK • KOKSIK
charakteryzujący się niską zawartością siarki, popiołu, części lotnych i wody

oraz szeroką gamę produktów węglpochodnych, między innymi:

PAKI: normalny, elektrodowy, lakierniczy

SMOŁY: opałowa, drogowa, dachowa

OLEJE: impregacyjny, karbolowy, antracenowy

MASY: papowo-powłokowa, impregacyjna

Lepik smołowy

Naftalen destylowany

Fenolan sodu

Benzol surowy

Siarczan amonu

NASZA DEWIZA
to spełnianie oczekiwań klientów
pod względem jakości i ceny

**Wszelkich informacji oraz porad udziela:
Dział Zaopatrzenia i Zbytu
tel. 711 120, 712 682 fax 718 207 tlx. 036492**

Wszystkich zainteresowanych zapraszamy do współpracy

P.P.H.
Sp. z o.o.

Zabrze, ul. Wandy 8 /d. Kawalca/
tel. 710 531, 711 616, 713 546
tel./fax 712 625

oferuje:

MIĘSA
KULINARNE

/pełny asortyment/

WĘDLINY

DROBIOWE

PODROBOWE

PLASTROWANE

RESTAURACJA "BAGATELA"

Zabrze • ul. 3-go Maja 14

wł. H. Jaworska - Rupniewska

POLECA:

Dobłą kuchnię • zabawę przy dobrej muzyce
grzeczną i fachową obsługę

Bezpłatną video-rejestrację przyjęć okolicznościowych
Salę bankietową

bankiety

ORGANIZUJE

wesela

przyjęcia
okolicznościowe

restauracja czynna

wtorek, środa, czwartek

9.00 - 22.00

piątek, sobota, niedziela, poniedziałek

9.00 - 2.00

ZAKŁAD ENERGETYCZNY W GLIWICACH PROPONUJE USŁUGI
FIRM DZIAŁAJĄCYCH POD JEGO PATRONATEM

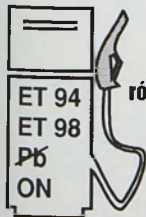
STACJA DIAGNOSTYCZNA ZŁE GLIWICE ul. Portowa 14

- ◆ Rejestracja pojazdów
6³⁰ - 20⁰⁰ tel. 37-57-21
- ◆ Usługi diagnostyczne
6³⁰ - 20⁰⁰ tel. 37-57-21
- ◆ Naprawa pojazdów wszelkich typów
6³⁰ - 20⁰⁰ tel. 37-54-84, 37-57-21
- ◆ Najem pojazdów i żurawii
6³⁰ - 15⁰⁰ tel. 37-54-82

ATUTY:

- Najwyższa jakość usług
- Krótkie terminy realizacji
- Konkurencyjne ceny
- Kadra o wysokich kwalifikacjach

STACJA PALIW

Czynna
6³⁰ - 20⁰⁰

również w soboty
i niedziele

tel. 37-52-35

PARKING STRZEŻONY

Czynny
całą
dobę

Prosto z fabryki w twoje ręce
Zakład Energetyczny GLIWICE

oficjalny dealer działający w sieci EKOCAR
oferuje modele w dowolnych wersjach i kolorach

PEUGEOT 106
PEUGEOT 205
PEUGEOT 306
PEUGEOT 405
PEUGEOT 605
PEUGEOT J5

Samochody objęte są 12 miesięczną gwarancją

Nasz Salon Samochodowy:

44-100 Gliwice, ul. Barlickiego 2
tel. 37-55-70 fax 37-55-71

Zakład Energetyczny Gliwice prowadzi
Autoryzowany Serwis Naprawczy

poleca:

- ◆ przeglądy
- ◆ naprawy gwarancyjne i pogwarancyjne
- ◆ doradztwo techniczne

jak również oleje, smary, środki konserwujące zalecane przez producenta.

PRZEGLĄDÓW DOKONUJĄ FACHOWCY PRZESZKOLENI PRZEZ
AUTOMOBILES PEUGEOT

Zapraszamy:

44-100 Gliwice, ul. Portowa 14
tel. 37-55-72 fax 37-55-73

Wszystkie części zamienne i akcesoria do samochodów Peugeot można zakupić w naszym sklepie.

CENTRUM HANDLOWE AGD

market
PLUS

Zabrze, ul. Wolności 330 • tel. 716 635 • tel./fax 723 236, 714 874

SPRZEDAŻ HURTOWA
ZMECHANIZOWANEGO SPRZĘTU DOMOWEGO

polar • pralki
• chłodziarki
• zamrażarki

Candy pralki, pralko-suszarki,
chłodziarko-zamrażarki

WROMET kuchnie gazowe i elektryczne

ZAMEX zamrażarki skrzyniowe

GRAM Derby ONITEA HELKAMA

- szafy chłodnicze, zamrażarki przeszklone
- lamy, witryny chłodnicze i inny sprzęt chłodniczy
na wyposażenie sklepów (ceny inwestycyjno-zaopatrzeniowe)

- Zapewniamy konkurencyjne ceny
- Terminy płatności do uzgodnienia
- Możliwość dostawy towaru do odbiorcy

ZAPRASZAMY

Biblioteka Śląska w Katowicach

Id: 0030000016310

I 804193

Archiwum

SL

